

HRVATSKI glasnik

Godina XVIII, broj 11

13. ožujka 2008.

cijena 100 Ft

Foto: Stipan Balatinac

Mladi bunjevački Hrvati iz Gare,
plesaći garske folklorne skupine

Komentar

Postoji li živa zajednica bez hrvatskoga jezika

Godinama, a možemo reći već i desetljećima, s manje-više uspjeha zalažemo se za što potpuniji vjerski život hrvatske zajednice. Osjećamo nedostatak redovitih hrvatskih misa, još više hrvatskih obreda, ali kao i s mnogim drugim stvarima koje bi trebalo pokrenuti, ne činimo ništa, ili pak radimo nedovoljno.

Položaj hrvatskoga vjerskog života razlikuje se od mjesta do mjesta. U nekima imamo hrvatsku zajednicu, vjernike koji znaju samo hrvatski (ili su nekada znali, dok se nisu odvikli ili zaboravili, pa im je sada svejedno, što znači jednostavnije mađarski nego hrvatski) moliti, pjevati, obavljati razne obrede, križni put, pasiju i druge vjerske sadržaje, ali nemaju ni hrvatske mise, ni svećenika, pa ni snage da iznova pokrenu vjerski život svoje zajednice kakav su imali nekada, a koji bi mogli imati. U drugima ima svećenika koji znaju hrvatski, ali ne postoji potreba, ili nema pojedinaca koji bi se založili za tu stvar. Bez sumnje, ovo drugo mnogo je žalosnije jer se pokazujemo slabi, bez vjerskog i nacionalnog identiteta, što sve vodi neviđenoj, ali prirodnoj i pogubnoj asimilaciji, koju smo nažalost doživjeli i preživljavamo sve do naših dana. Vrijeme korizme, posta i pokore, duhovne pripreve za Uskrs, vrijeme je da preispitamo sve ono što smo napravili, i ono što nismo učinili, a trebali smo, te da pokušamo oživiti naše vjerske zajednice. Malo je hrvatskih zajednica u Mađarskoj koje imaju redovite hrvatske mise, obrede na svome materinskom jeziku. U nekima ne postoji baš ništa. U drugima se barem prigodno, ili mjesečno služe hrvatske mise, pa i neki obredi. Dok je najmanje, ili jedva ima onih naselja i župa u kojima se hrvatski i mađarski služi jednako vrijedno, bez razlike i ravnopravno. Jedno od takvih naših naselja gdje se hrvatski jezik očuvao u proteklih sto i više godine jest bačvansko Santovo. Po stogodišnjoj tradiciji hrvatska zajednica ima redovite nedjeljne mise, naizmjenično svakoga tjedna služe se hrvatske ili mađarske mise, a jednako tako služe se i obredi za najveće blagdane poput Božića i Uskrsa. Nekoliko je obreda tijekom godine koji se u okviru zajedničkih misnih slavlja služe i na hrvatskom i na mađarskom na zajedničkoj, dvojezičnoj misi.

Premda ni tu nema hrvatskoga svećenika, svećenik ne zna hrvatski, ali je naučio i dobro obavlja gotovo sve obrede na hrvatskome, ali ti se nedostaci daju nadoknaditi na drugi način. Upravo ovih dana u Santovu je održana trodnevna duhovna pripreva za Uskrs, a po običaju za tu prigodu se poziva u goste svećenik iz Hrvatske ili susjedne Vojvodine, te vjernicima drži duhovnu priprevu, propovijed i ispovijed na materinskom jeziku. Iz godine u godinu na tim se misama, unatoč radnim danima, vjernici okupljaju u velikom broju, što pokazuje da postoji duhovna potreba. Jer crkvu imamo u svim našim naseljima, ali zajednica živi samo onda, i crkva živi samo onda ako se oni okupljaju, ako ispune crkvu. Bez toga nema ni žive crkve, ni vjere, pa ni nacionalne, u našem slučaju hrvatske zajednice. Nije dovoljno ići samo na hrvatsku misu, treba se zalagati i za obrede krštenja, vjenčanja, pokopa, prve pričesti i drugog na hrvatskom jeziku.

S. B.

„Glasnikov tjedan“

Prije 160 godina počela su po Europi „proljeća naroda“, revolucije i nemiri, najprije u Parizu, pa Beču, Budimpešti. Glasi Bečke revolucije stigli su i do Budimpešte te su mladi mađarski radikali na čelu sa Sándorom Petőfiem, Mórom Jókaiem i Pálom Vasváriem iz kavane Pilvax, 15. ožujka krenuli prema tiskari Landerer & Heckenest gdje su tiskali 12 točaka bez cenzure te Petőfiu Nacionalnu pjesmu.

Tako je počela revolucija koju su uskoro od mladih radikala preuzeli umjereni liberali i tako sve do poraza 13. kolovoza kod Világosa. Bila je to zapravo borba za samostalnost i nezavisnost ondašnje Mađarske iz okvira Habsburškog Carstva. Liberalno je plemstvo preuzelo vodstvo revolucije jer je građanstvo bilo preslabo. Ono i nije sasvim željelo ukinuti dotadašnje odnose, a još manje je bilo voljno priznati nemađarskim narodima u Ugarskoj (Hrvati, Slovaci, Srbi, Rumunji), kojih i nije bilo tako malo, demokratske slobode.

Vratimo se početku revolucije, Petőfiu i proglasima iz 12 točaka. Prva točka glasi: «Želimo slobodu tiska i ukinuće cenzure». Zbog nje mi danas u Mađarskoj uza spomen na početak građanske revolucije u Pešti slavimo 15. ožujka i Dan tiska. Sloboda tiska jedna je od najvažnijih sloboda danas, a očito da je ona itekako bila važna i za revolucionare. Sloboda tiska, slobodan tisak bez cenzure. Sloboda tiska pravo je koje se u brojnim zemljama krši svakoga dana, i to kroz cenzure i zatvaranje agencijâ, novinâ, web-stranica, pa sve do otmica, uhićenja i ubojstva djelatnika u informiranju. U 2007. godini ubijeno je najmanje 86

novinara i 20 suradnika u medijima – doznaje se iz izvješća međunarodne organizacije Reporter bez granica. Prošle je godine (2007) ubijeno 106 profesionalnih djelatnika u informiranju, i to iz razloga vezanih za njihov posao. A brojni su nedokazani slučajevi sumnjivih ili slučajnih smrti. Tome sramotnom popisu koji vrijeda pravo svih na slobodu izražavanja, treba dodati 67

otetih novinara, 887 uhićenih, više od 1500 napadnutih i onih kojima su upućene prijetnje, te više od 500 cenzuriranih medija. Što se tiče interneta, 37 blogera je uhićeno, više od 20 ih napadnuto, a 2676 web-stranica ukinuto. Govorimo li o građanskim pravima, onda je jedan o njihovih osnovnih simbola sloboda tiska. Manjinski zakon koji spominje elektronske medije manjina nijednim slovom ne spominje pisane medije manjina. Kada se govori o profesionalnosti rada manjinskih novinara, dovodi se u pitanje odnos zemaljskih samouprava i narodnosnih saveza kao vlasnika tih istih listova i novinara manjinskih listova. Svagdašnja mađarska vlada mora na posve drugi način od dosadašnje prakse pristupiti financiranju manjinskih tjednika i njihovu održavanju ako ti isti mediji žele udovoljiti visokoj profesionalnoj razini u obavljanju svoga posla, osiguravši pri tome sredstva za objektivno informiranje javnosti te maksimalno udovoljavanje stručnim obvezama koje se tiču informiranja na visokoj razini.

Ovim recima povodom Dana tiska želim svim svojim kolegama mnogo ustrajnosti u radu, a prije svega slobodu mišljenja bez koje i nema slobode tiska.

Branka Pavić-Blažetin

BUDIMPEŠTA – U nedjelju, 9. ožujka, održan je referendum koji je pokrenula Stranka mladih demokrata. Po podacima Državnog izbornog povjerenstva, referendumu je od 8.036.848 ukupnog broja glasača pristupilo njih 4.058.197, od kojih je njih 82% glasovalo ZA ukidanje školarina, liječničkog administrativnog doprinosa i doprinosa za dnevni boravak u bolnici.

Aktualno

O hrvatskom državljanstvu u Baji

Temeljni uvjeti: pripadnost hrvatskom narodu, poznavanje hrvatskoga jezika i kulture

U suorganizaciji Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije i Hrvatske manjinske samouprave grada Baje, u srijedu, 27. veljače, u županijskome Narodnosnom domu u Baji priređeno je predavanje na temu Aktualna pitanja o državljanstvu i obavijesti o stjecanju hrvatskoga državljanstva, koje je održano uza stručnu pomoć Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu.

Vesna Njikoš Pečkaj

Okupljene predstavnice hrvatskih samouprava u Bačkoj i nekolicinu znatizeljnika koji se zanimaju za uvjete stjecanja hrvatskoga državljanstva, o najvažnijim pitanjima i proceduri izvijestila je gđa Vesna Njikoš Pečkaj, konzul gerant Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu. Ona kratko reče kako je od 2007. godine podnesenih molbâ dosada pozitivno riješeno 25 zahtjeva. Ove su godine već primili 12 zahtjeva, izrazivši nadu da je razlog podnošenja, prvenstveni cilj emotivna vezanost za zemlju svojih predaka. Zakon o hrvatskom državljanstvu iz 1991. godine, prema članku 16, stjecanje hrvatskog državljanstva određuje temeljem pripadnosti hrvatskom narodu, te kako uz ostalo reče gđa Vesna Njikoš Pečkaj, hrvatsko se državljanstvo stječe podrijetlom. Uvjet je dakako poštovanje pravnog poretka Republike Hrvatske te poznavanje hrvatskoga jezika i kulture. Za molbu potrebni su određeni dokumenti kao što su izjava o pripadnosti hrvatskom

narodu, popunjavanje obrasca, životopis, potvrda predsjednika hrvatske manjinske samouprave, izvadak iz matice rođenih, vjenčanih i potvrda o nekažnjavanju, te dokumenti koji izravno dokazuju hrvatsko podrijetlo, kao što su krsni list, školska svjedodžba, a jedan od najvjerodostojnijih je i poziv na izbore za hrvatsku manjinsku samoupravu, s obzirom da se birači registrišu prema pripadnosti hrvatskoj narodnosti.

Ona je ukazala na važnost dostavljanja potpune dokumentacije, pri čemu je ponudila svesrdnu osobnu pomoć i pomoć Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu. Bez potrebnih dokumenata molbe se ne prosljeđuju povjerenstvu za dobivanje hrvatskog državljanstva. Uostalom, ovisno o priloženim dokumentima, stjecanje hrvatskog državljanstva stoji 25-35 tisuća forinti.

U nastavku je bilo pitanja u potrebi poznavanja hrvatskoga jezika, ali i o pravnim mogućnostima kupnje nekretnina i zapošljavanja, posebno nakon ulaska Hrvatske u Europsku uniju, pri čemu je u odgovoru naglašeno da će i u Hrvatskoj biti na snazi europski propisi, koji se na nekoliko područja usklađuju s Europskom unijom, kako je to danas u Mađarskoj.

S. B.

Santovo

Trodnevica za Uskrs, uskoro proba za pjevanje Muke

U Santovu je od 3. do 5. ožujka održana trodnevna duhovna priprava za Uskrs, koju je prva dva dana za hrvatsku zajednicu predvodio Danijel Tigandžin, župni vikar iz Valpova, podrijetlom iz baranjskog Topolja. Na hrvatskim misama u 18 sati okupio se velik broj hrvatskih vjernika, među njima i djece, te ministranata (na slici), koji su, već po običaju, uz ispovijed i propovijed na materinskome hrvatskom jeziku koristili se prigodom za duhovnu pripravu pred najveći kršćanski blagdan, pred Uskrs. Hrvatska vjerska zajednica pod konac prošloga tjedna pod vodstvom župnoga kantora Zsolta Siróka iz Dautova, koji je za samo dvije godine vrlo lijepo naučio hrvatski, započele su probe za pjevanje Pasije-Muke Gospodina Isusa Krista po Mateju, odnosno po Ivanu. Glavna proba

Danijel Tigandžin, župni vikar iz Valpova (u sredini), predvodio je ovogodišnju

duhovnu pripravu, u društvu santovačkog kapelana i župnika.

Ministranti uvijek rado dolaze na misu

za hrvatsku zajednicu održat će se u subotu 15. ožujka nakon mise koja se služi povodom blagdana Svetog Josipa.

S. B.

BUDIMPEŠTA – U organizaciji Instituta za srednjoeuropsku kulturu u Budimpešti, Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti i grada Dubrovnika, u Budimpešti se u Institutu srednjoeuropske kulture (Rákóczieva ulica 15), 19. ožujka s početkom u 18 sati otvaraju izložbe fotografija: Duborovačke ljetne igre, autora Damira Kalogjere i Dubrovnik kroz godinu, autora Gorana Vranića. Izložbu, koja će biti dostupna javnosti tri tjedna (do 11. travnja), otvoriti će izvanredni i opunomoćeni veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti mr.sc. Ivan Bandić.

BAJA – Hrvatska samouprava Bačko-kiškunske županije iduću redovitu sjednicu održat će u četvrtak, 13. ožujka, u 15 sati u županijskom Domu manjina u Baji. Na dnevnom redu bit će obavijest o LEADER-programu, prihvaćanje plana rada za 2008. godinu, izvješće o radu i gospodarenju županijske hrvatske samouprave za 2007. izmjena proračuna za 2008. godinu te razno. Dodajmo da je Skupština Bačko-kiškunske županijske samouprave na posljednjoj sjednici održanoj 29. veljače u svom proračunu trima županijskim samoupravama (hrvatskoj, njemačkoj i ciganskoj) dodijelila po dva milijuna forinti potpore za godišnji rad.

PEČUH – U sklopu jubilarnoga desetog Proljetnog festivala u Pečuhu, koji se održava od 14. ožujka do 9. travnja, nastupa i džez-sastav Argus iz Hrvatske. On će se predstaviti 28. ožujka u sklopu II. međunarodnog džez-vikenda. Sastav djeluje u različitim formacijama, a nazočan je na hrvatskoj džez-glazbenoj sceni već 17 godina. Krenuli su od svinga preko bebopa do modernog džeza. Njihov se repertoar sastoji od poznatih standardnih džez-prerada. Na gitari Vjekoslav Miling, na alt saksofonu Goran Schmidt, Davor Kuzmanović na bas gitari i Miroslav Farkaš na bubnju. Nastup se predviđa u Kinu Uránia s početkom u 19.30 sati.

PEČUH – U Hrvatskoj osnovnoj školi i gimnaziji 27. ožujka, u sklopu desetoga pečuškog proljetnog festivala, nastupaju pjevački zborovi Fortunata i Anđeli iz Dubrovnika. Program počinje u 18 sati.

BARČA – Ljubitelj podravskoga kraja, samouki slikar Jozo Fučkar rodом iz Lukovišća, koji danas živi i stvara u Barči, svojim slikama predstaviti će se 18. ožujka u Senandriji (Szentendre). Otvaranje izložbe je u 15 sati u Časničkom domu „György Dózsa” uza svirku Joze Gujaša iz Barče.

TRST – U Monografiji »I Croati a Trieste« (Hrvati u Trstu) na talijanskom jeziku, prvi put se na jednome mjestu sveobuhvatno obrađuje uloga Hrvata u tome gradu. Ona je objavljena u izdanju Hrvatske zajednice u Trstu, na 544 stranica s mnoštvom fotografija, donosi povijest kulturne, jezične, vjerske i političko-gospodarske prisutnosti Hrvata u Trstu. Monografija je plod dugogodišnjeg rada 26 autora iz Hrvatske, Slovenije i Italije, među kojima su i akademici Tonko Maroević i Petar Strčić. Glavni ravnatelj Nacionalne i sveučilišne knjižnice Tihomil Maštrović najavio je da će NSK ove godine posvetiti više pozornosti knjigama koje su objavili Hrvati na stranim jezicima, inozemnim izdanjima u kojima se spominju Hrvati, te djelima koja pripadaju hrvatskim manjinama u inozemstvu. Najavljena je i mogućnost objavljivanja monografije na hrvatskom jeziku.

DEVINSKO NOVO SELO – Pri 9. Hrvatskom kongresu u Devinskom Novom Selu je bilancirao Hrvatski kulturni savez u Slovačkoj djelovanje u prošli dva ljeta. Tako se je ugodalo realizirati skupa s društvima sedam projektova. Ostvarili su folklorne projekte kot nastupe u susjedski zemlja i izdali različite publikacije, kot pjesmaricu „Pjevamo sa Rosicu” i časopis „Hrvatska rosa”. Hrvatski kulturni savez u Slovačkoj je utemeljen 1990. ljeta i je krovna organizacija hrvatskih društava u hrvatski seli u Slovačkoj. Savez poziva svako drugo ljeto na kongres, na koga je ljetos došlo 60 delegatova. Pri kongresu su potvrdili Juraja Cvečka iz Devinskoga Novoga Sela u funkciji predsjednika, ku ima od utemeljenja Saveza. Potpredsjednici su Rado Janković iz Hrvatskoga Jandrofa i Marija Brozova iz Čunova. Pred dvimi ljeti otvoreni Muzej kulture Hrvatova u Devinskom Novom Selu služi kot prostorija za stalne i druge izložbe i mjesto za različite aktivnosti, veli Cvečko. U pogledu na buduće projekta je rekao Cvečko da čedu nastaviti djelovanje za dicu i mladinu, folklor i očuvanje jezika, naprimjer pomoću zapisivanja običajeva.

SKOPJE – Zajednica Hrvata u Makedoniji na svojoj je godišnjoj skupštini burno pozdravila ratifikaciju Ugovora o zaštiti manjina između Hrvatske i Makedonije od kojeg očekuje veću potporu za hrvatsku manjinu u Makedoniji. Ugovor o međusobnoj zaštiti manjina već je ratificiran u makedonskom Saboru, a u tijeku je postupak u Zagrebu i očekuje se da to vrlo skoro učini novoizabrani saziv Hrvatskog sabora. [Hina]

Godišnji skup SO HSK

Josip Ante Sovulj novi je predsjednik HSK

Središnji odbor HSK, međunarodne neprofitne, nevladine i nestranačke organizacije svoj godišnji sastanak održao je prvih dana ožujka u Zagrebu. Svečanom otvorenju godišnjega skupa 4. ožujka u prostorima HMI nazočili su članovi Odbora Josip Ante Sovulj, glavni tajnik (SAD), Jure Gadže, dopredsjednik (Južna Amerika, Argentina), Branko Marić, dopredsjednik (Europa, Njemačka), Stjepan Asić, dopredsjednik (Australija i Novi Zeland), Ivan Curman, dopredsjednik (Sjeverna Amerika, Kanada), Šimun Šito Ćorić, glasnogovornik HSK (Švicarska), Diana Vukušić, rizničarka HSK (Švedska) Jure Strika, pomoćni tajnik (Hrvatska) i Franjo Pavić, pomoćni tajnik (Njemačka) te Željka Lešić, voditeljica Domovinskog sjedišta HSK u Zagrebu. Gosti skupa u Hrvatskoj matici iseljenika, uz vodstvo i delegate Kongresa, bili su i pomoćnica ministricice vanjskih poslova i EI Mirjana Bohanec Vidović, Drago Knežević iz Uprave za iseljeništvu MVPEI, predsjednica UO HMI Danira Bilić. Pozivu skupa HSK odazvali su se i čelnici manjinskih zajednica u Mađarskoj (Mišo Hepp), Italiji (Damir Murković) i Venetu (Dubravka Čolak), Crnoj Gori (Tripo Schubert) i Makedoniji (Snježana Trojačanec). Pozdravno slovo sudionicima i gostima izrekle su, u ime domaćina HMI ravnateljica Danira Bilić, te pomoćnica ministra vanjskih poslova i predsjednica UO HMI. Prisutnima je prigodni govor uputio i glavni tajnik Kongresa. Svečanom atmosferi zagrebačkog okupljanja Kongresa, osnovanoga 1993. godine kako bi povežao hrvatske izvandomovinske udruge i ustanove u cilju snažnijega djelovanja, promocije i zastupanja hrvatskih interesa u svijetu, pridonio je i sjajni nastup ženske vokalne grupe «Šokadija».

Rad glavnog odbora Hrvatskog svjetskog kongresa je protekao u podnošenju izvješća članova IO HSK, kontinentskih dopredsjednika, predsjedatelja radnih odbora, predsjednika nacionalnih odbora i ostalih dužnosnika i članova, a nadopunjavao se radnim večerama. Plod zagrebačkoga zasjedanja HSK, od 4. do 6. ožujka, osim izbora novoga vodstva, je i Rezolucija koja, u sedam točaka, donosi niz stajališta, prijedloga i dvojbi s kojima brojno članstvo sa svih kontinenata želi upoznati hrvatsku javnost. U jubilarnoj, 15. godini djelovanja HSK Rezolucija se, između ostaloga, bavi položajem Hrvata u BiH, ukazivanjem na potrebu dopisnoga glasanja Hrvata koji žive izvan RH i njihova većega učešća u javnom životu domovine, podržavanjem pokretanja istraga o zločinima počinjenima u komunizmu, poticanjem mjerodavnih državnih tijela da omoguće pravedna suđenja haaškim i drugim hrvatskim uznicima, a također i očekivanjem objektivnoga i redovita izvještavanja hrvatskih medija o izvandomovinstvu, i nadom kako će se u pripremi popisa pučanstva u domovini voditi računa i o popisu Hrvata izvan domovine. Kongres je za novoga predsjednik izabrao dosadašnjega prvoga tajnika Josipa Antu Sovulja, aktivnoga člana hrvatske zajednice u New Yorku od 1970-ih. Novoizabrani predsjednik Sovulj, Splitsanin po rođenju, u Kongresu je od njegovih početaka, a dužnost glavnoga tajnika obnašao je u više mandata.

Tekst: Diana Šimurina-Šoufek
Fotografija: Žorži Paro

Petriba

Što će biti s dječjim vrtićem?

Petriba, kao najmanje hrvatsko naselje u Pomurju s 450-ak žitelja, već odavno je trebala odreći se svoje osnovnoškolske ustanove u kojoj se nekoć odvijala i hrvatska nastava, no od jeseni, po svemu sudeći, morat će se odreći i svoje jedine odgojno-obrazovne ustanove, dječjeg vrtića, i to zbog malog broja djece, odnosno poteškoća oko održavanja.

Petripska nova škola sagrađena je 1959. g.; u njoj se u osam razreda učio i hrvatski jezik; ta je forma trajala samo do 1966. g. kada su viši razredi, odlukom državnog zakona, priključeni okružnoj školi u Bečehelu, gdje već nije bilo hrvatske nastave. Potpuno zatvaranje škole uslijedilo je 1975, otada su petripska djeca pohađala bečehelsku ustanovu, gdje nisu imala mogućnosti učiti hrvatski jezik.

Utemeljenjem hrvatske manjinske samouprave, u selu uvijek je bilo pokušaja da se djeci na neki način ponudi mogućnost učenja hrvatskoga jezika. Glede toga moglo se koraknuti kada je 1994. g. između Petribe i Pustare izgrađena asfaltirana cesta preko koje je dobivena izravna veza s hrvatskim naseljima, naime, dotada Petriba nije bila cestovno povezana ni sa Sumartonom ni s Pustarom iako su joj susjedna naselja. Novoizgrađena cesta omogućila je lakšu vezu. Premda je Petriba već od 1975. g. imala ugovor s bečehelskom samoupravom glede školovanja djece, uspostavila je vezu i s mlinaračkom školom. Kupnjom malog autobusa omogućen je i prijevoz djece u Mlinarce, tako je nekoliko roditelja upisalo svoju djecu u mlinaračku osnovnu školu.

Dječji vrtić u Petribi utemeljen je 1972. g. U njemu se nije podučavao hrvatski jezik, naime, djeca koja su se počela školovati u Bečehelu, nisu mogla nastaviti hrvatski jezik.

Pošto je veza uspostavljena s Pustarom i Mlinarcima, mogao se uvesti hrvatski jezik u vrtić, no za to nije bilo odgovarajućeg djelatnika, naime, odgajateljice nisu imale stručnu spremu. Od 1997. do 2003. g. vrtić je djelovao kao poduzeće na čelu s odgojiteljicom Evom Horvat, koja nije imala hrvatsku spremu. Samouprava je zgradu dala na raspolaganje besplatno jer i njoj je bilo u interesu da vrtić radi u boljim financijskim uvjetima. Kada se ispostavilo da je takvo djelovanje dječjeg vrtića protuzakonito, naime, samo je jedna odgojiteljica i jedna dadilja obavljala odgoj, pa je smanjena i državna potpora za privatne vrtiće, ustanova nije mogla u tim okvirima dalje djelovati.

Samouprava je dječji vrtić ponovo preuzela 2003. g., no njegovo održavanje bio je problem, troškovi su rasli, a broj djece se smanjio. Godine 2006. donesena je odluka da se vrtić pridruži Osnovnom obrazovnom središtu u Mlinarcima. Budući da je mlinaračka ustanova bila narodnosna, trebalo je i u Petribi započeti podučavanje hrvatskoga jezika i od jeseni te godine podučavao se i hrvatski jezik. To je riješeno na taj način da iz

Djeca s hrvatskom odgojiteljicom Eržebet Deli

Pustare je jedna odgojiteljica odlazila održavati hrvatska zanimanja.

Roditelji su shvatili da se radi zapravo o opstanku vrtića, pa su prihvatili podučavanje hrvatskog jezika iako nisu bili oduševljeni. U neku ruku to možemo i shvatiti, ta u vrtiću nije se učilo hrvatski, djeca iz sela većinom se školuju u bečehelskoj osnovnoj školi.

Sredinom ljeta prestalo je djelovati Obrazovno središte u Mlinarcima, naime, tamošnja osnovna škola priključila se okružnoj školi u Serdahelu. Stoga je osnovan Okružni narodnosni dječji vrtić u kojem su pokrovitelji Mlinarci, a u Petribi i u Pustari rade vrtići u mjestu, tj. posrijedi je ustanova s više radnih sjedišta. Za ravnateljicu okružnoga dječjeg vrtića imenovana je Marija Karadi. Po svemu sudeći, ni to nije krajnje rješenje jer samouprave triju naselja koja djeluju zajedno u okružnom bilježništvu, razmišljaju o potpunom spajanju triju dječjih vrtića s jednim sjedištem. Tako će vjerojatno i petripski vrtić morati zatvoriti svoja vrata.

Po petripskom načelniku Joži Kranicu, mjesna je samouprava odlučila da se pridruži zajedničkom vrtiću. Ovih tjedana samouprave raspravljaju o tome na koji način da se provede i gdje da bude sjedište.

U petripskome dječjem vrtiću sada ima sedmero djece, a upišu li Petribljani tamo svoju djecu, iduće godine bit će ih 12. Lani se u selu rodilo sedmero djece, što se već dugo godina nije dogodilo.

Zgrada dječjeg vrtića je odgovarajuća, lijepo uređena s modernim namještajem od prirodnih materijala; opremljen je ukusnim i dobrim igračkama, mala utvrda za djecu, tobogan u igraonici, ukusno uređena kuhinja

ca i sobica za lutke. To je pravi raj za mališane. Jedna prostorija za igru i zanimanja, a druga za spavanje.

Sedmero djece u vrtiću odista nalaze obiteljsko ozračje. Odgojiteljice imaju dovoljno vremena i za problematičniju djecu. Odgojiteljica Eva Horvat iz Petribe uvijek je u mjestu, a Eržebet Deli putuje, utorkom i srijedom održava zanimanja na hrvatskome jeziku, kada djeca uče pjesmice, igrice što su mi i pokazala kada sam ih posjetila i vrlo rado se uključivala u hrvatske igre. Tijekom pola godine naučila su brojiti do deset na hrvatskom jeziku, znaju reći kako se zovu, reći svoje znakove, nazive nekih životinja, veselo se igraju ne razmišljajući o tome hoće li možda iduće godine morati putovati u drugo mjesto u vrtić.

Jedno je sigurno: šteta bi bila ako ova djeca ne bi više pohađala vrtić gdje se uči i hrvatski, jer možda bi netko od roditelja shvatio da je dobro znati takav jezik kojim komuniciraju 20 kilometara od Petribe.

Beta

SPLIT – Multikulturalna manifestacija s međunarodnim obilježjem, 18. Marulićevi dani, Festival hrvatske drame i autorskog kazališta posvećen dramskoj riječi i djelu Marka Marulića (1450–1524) održava se ove godine u Splitu od 20. do 28. travnja, s nizom znanstvenih, književnih i nakladničkih programa u organizaciji HNK Split i Književnog kruga Split – Marulianum. Festival se sastoji iz dva dijela. Festival hrvatske drame i autorskog kazališta natjecateljska je smotra uprizorenih hrvatskih dramskih tekstova u izvedbi profesionalnih kazališta iz Hrvatske i inozemstva. Uz tradicionalnu nagradu publike, ocjenivački sud festivala najboljim ostvarenjima dodjeljuje nagrade „Marul“ u devet kategorija. Objavljuju se i dobitnici Nagrade „Marin Držić“, koju Ministarstvo kulture Republike Hrvatske dodjeljuje najboljim novim dramskim tekstovima u prethodnoj godini, a upriličuje se i njihova koncertna izvedba. Festival prate razgovori o aktualnim kazališnim zbivanjima. Znanstveni, književni i nakladnički program festivala posvećen je istraživanju Marulićeva opusa. U središtu programa je 18. međunarodni znanstveni skup o Marku Maruliću, ove godine na temu: Epistolografija hrvatskog humanizma i renesanse. Sudionici su iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Italije, Mađarske, Slovenije, Austrije i SAD-a. Ostali programi Festivala su predstavljanja knjiga, studentske radionice, kroatistička i latinistička (tekstološka i epigrafika), pjesničke večeri...

Marulićevi dani održavaju se od 1991. godine, redovito oko 22. travnja, jer je tog dana 1501. godine Marko Marulić završio pisanje Judite, prvog djela hrvatske književnosti na narodnom jeziku. Kako se taj dan obilježava i kao Dan hrvatske knjige, tom se prigodom dodjeljuju i tradicionalne nagrade Društva hrvatskih književnika, nazvane po Marulićevim djelima.

BUDIMPEŠTA – Sjednicu Odbora za odgoj i obrazovanje HDS-a sazvaio je njegov predsjednik Gabor Győrvári za subotu, 1. ožujka, u budimpeštanskom sjedištu HDS-a. Na dnevnom je redu bio ispis natjecanja za programe Croatiade, programi tabora u Kulturno-prosvjetnom centru i odmaralištu na Pagu, program Metodičkih radionica za učitelje hrvatskoga jezika, upitni list za sondiranje odgojno-obrazovnih ustanova odnosno razmatranje pristiglih narudžaba za nabavu udžbenika iz Hrvatske.

Ravnatelji osnovnih škola iz Velike Gorice u Gradišću

Goste je jako interesiralo održavanje, funkcioniranje škole

Agica Sárközi, direktorica Dvojezične škole u Koljnofu, predstavlja gostom školsku zgradu

Buševec je jur tridesetljeća dugo partnerska općina Koljnofa, iz toga prijateljstva se je izniknula i školska suradnja, još za vrime direktorstva Franja Pajrića, a i pod peljanjem Agice Sárközi samo cvate. Krešimir Matašin, direktor centralne škole Vukovine (kamo pripada i buševečka osnovna škola) u Koljnof bojssek jur domom ide, a čestokrat pohvalno govori o ovoj odličnoj suradnji pred kolega. Tako je došao i do ideje da će i njim pokazati, u okviru dvodnevnoga izleta, ne samo koljnofsku, od ovoga ljeta jur dvojezičnu školu, nek i cijelu pokrajinu, pak tako samo od sebe razumljivo, i jedan od gradišćansko-hrvatskih obrazovnih ter medijskih centrov u Željeznu. Tako su u pratnji jur spomenutoga koordinatora, gospodina Matašina, u Koljnof dospili 27. februara, srijedu direktori osnovnih škola: Đurđa Ivičar-Felja (Velika Mlaka), Nikola Tonković (Kravarsko), Stjepan Puškar („Eugen Kumičić“, Velika Gorica), savjetnik u gradu Velike Gorice u odjelu za školstvo Neven Topolnjak. Sastanak je bio u školi, kade su ih dočekali domaća ravnateljica Agica Sárközi, bivši direktor

škole Franjo Pajrić ter učiteljice hrvatskoga jezika. Pedagoškoj delegaciji iz Hrvatske je predstavljena školska zgrada ter u ugodnom raspoloženju se je diskutiralo o školskom sistemu, održavanju ovoga obrazovno-odgojnoga jezičnoga centra šopronske mikroregije. U restoranu Levanda je jur rič prikzeo dr. Franjo Pajrić, predsjednik Hrvatske manjinske samouprave u Šopronu i najprlje je usmeno predstavio povijesne, jezične i kulturne vridnosti ovoga kraja, potom su pak gosti s njim pohodili i grad Šopron. Goste je primio u Općinskom stanu i načelnik naselja Franjo Grubić. Uvečer je bio uvršten u program i kušanje vina kod seoskoga vinara Atila Pajrića, a drugi dan su direktori upoznali djelovanje Hrvatskoga štamparskoga društva u Željeznu. Tom prilikom je Angelika Kornfeind govorila o dvojezičnoj situaciji u austrijski gimnazija, a posjećena je i Hrvatska redakcija ORF-a, kod državne televizije susjedov. *-Tiho-*

Hrvatsku delegaciju direktorov je primio u općinskom stanu i načelnik sela Franjo Grubić

Portret dr. Miše Mandića

Snovi i znatiželja ga vraćaju u prošlost

U povijesti na tlu Mađarske rijetko ćemo naći još jednog vjernog sina naše domovine koji je bio i ostaje trajno zaljubljen u prošlost svoga tronacionalnog sela, a čiji su radovi nezaobilazni u proučavanju etnološke baštine bunjevačkih Hrvata. Riječ je o zaslužnom Hrvatu dr. Miši Mandiću, rodnom iz Čavolja. Neosporno, svoje uspjehe može zahvaliti svojoj pokojnoj i brižnoj supruzi Izabelli s kojom podiže dvije kćeri. Rođen je od oca ("bače") Martina i matere ("nane") Pole Vidović 4. rujna 1928. Završio je učiteljsku, nastavničku školu i smjer za povijest na Sveučilištu u Segedinu, gdje i doktorira na temu Povijest Bunjevaca u Mađarskoj.

Upoznao sam ga kao mlad reporter u Gari na jednome skupu prije održavanja u to vrijeme formalnih izbora za narodnog zastupnika u mađarskom Parlamentu pod okriljem Patriotskog fronta. Prethodno se pokazao i dokazao kao pravi talent za lokalnu povijest te je izabran, odnosno delegiran u najviše tijelo mađarskog institucijskog ustrojstva. Za svoj pedagoški rad nagrađen je visokim odličjem „Apáczai Csere János”. Sedam godina obavlja dužnosti glavnog tajnika Demokratskog saveza južnih Slavena. Jugoslavenska vlada kod mađarske vlade dugi niz godina uporno je inzistirala na odstranjivanju bivših informbirova iz vodstva DSJS-a, što je konačno uslijedilo početkom 80-ih godina kada Mandić stupa na političku scenu.

Njegova je velika zasluga pokretanje časopisa Etnografija Južnih Slavena u Mađarskoj. I u ovom izdanju se redovito javljao s vrijednim prilogima iz etnološke baštine i povijesti Hrvata na bačvanskoj ravnici. Pisao je studije i za mađarske zemaljske, kao i lokalne časopise, novine, radioemisije i sl. Njegov je doprinos u otkrivanju bogate bunjevačke baštine dosada u Mađarskoj bez premca. Objavljuje velik broj publikacija i brojne knjige na hrvatskom i mađarskom jeziku. Stalni je suradnik i Etnografije Hrvata u Mađarskoj, Honismereta, Barátság, Hrvatskoga kalendara itd. Zna se, studije zahtijevaju mnogo napora, neprospavanih noći, putovanja i istraživanja po arhivima, jednako tako i nadarenost pisanja. Brižno vodi seosku kroniku svoga voljenog sela kamo – kada mu je istekao mandat u DSJS-u, odnosno ga

uklonila neka „neviđena ruka” Partije pod tko će već znati kakvim tim izgovorom – vraća se, gdje ponovno obavlja dužnosti ravnatelja osnovne škole. No nikada nije posustao i „nije se predao”! S vremenom doktorira. Utemeljuje čuveni muzej u Čavolju.

Nekom zgodom nakon demokratskih promjena bili smo pozvani na tribinu u Zagreb na kojoj je bilo riječi o hrvatskoj dijaspori u Mađarskoj, a na koju se odazvao izuzetno velik broj slušateljstva.

S Mišom se redovito čujemo telefonom, katkad pišemo jedan drugome. U računalu čuvam neko pismo upućeno njemu kada ga molim za suradnju i predlažem da bi uostalom trebalo obraditi prošlost naprednih bunjevačkih čitaonica. Nije njegova krivnja da o tim stvarima nismo nešto više rekli od onoga što se i dosada znalo. Neosporno za takve pothvate – unatoč tomu što imamo valjane istraživače – nema pravih poticaja, čak ni interesa.

I približavajući se kraju svog napisa, htio bih reći kako snovi Mišu Mandića vraćaju u prošlost. Naime, prije dvije i pol godine, kada mu je supruga bila u bolnici, također me je nazvao i govorio mi o svojoj tuzi. Supruga ga je napustila, pokopana je u obiteljskoj kripti, gdje je u nadgrobni spomenik uklesan grb njihove plemićke obitelji. Nedavno mi reče kako je sanjao o svojoj supruzi... da su bili ponovno sretni i veseli...

Čovjeku u svom životu treba samo malo sreće, malo pažnje, nešto dobre ljudske riječi da bi mogao nastaviti svoj rad, život umirovljenika, istraživača mjesne povijesti... On pak na sjeveru Bačke brižno piše i ispisuje nove stranice svojih suseljana Hrvata, Mađara i Nijemaca, te se sprema na znanstveni skup u Baju.

Đuro Franković

PEČUH – Uskoro će ugledati svjetlo dana knjiga dr. Janje Prodan pod naslovom Dijalogom kroz stoljeća. Radi se o izdanju koje sadrži 11 poredbenih kroatističkih radova, osam na hrvatskom i tri na mađarskom jeziku, koji su objavljeni tijekom godina na međunarodnim znanstvenim skupovima, ali su dopunjeni novim istraživanjima u zadnjih desetak godina. Proslov izdanju pod naslovom «Pogledom unatrag» sastavio je profesor u mirovini Stanislav Marijanović, urednik knjige je Stjepan Blažetin. Knjiga će se izdati u 300 primjeka u nakladi i Biblioteci Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, uz potporu Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine te Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu. Prema najavi autorice dr. Pavić, knjiga će biti do ljeta predstavljena u Pečuhu, Osijeku, Zadru i Budimpešti.

STARIN – Drugo po redu Podravsko proljeće, manifestacija koja je prvi put priređena lani, ove se godine organizira 29. i 30. ožujka u Starinu i zbratimljenom naselju Sopju. Organizatori mjesne samouprave sela Starina i Sopja te starinska Hrvatska samouprava predviđaju bogat program. Prvog dana susreta i druženja gosti iz Starina i Mađarske predstaviti će se u Sopju, a drugi dan druženja odlikovat će nastupi u Starinu za mnogobrojne folkloršaše uza svetu misu na hrvatskom jeziku.

TILUŠ – Žitelji Tiluša (Őrtilos) i Legrada planiraju zajednički otvoriti pristanište za skelu ili brod s kapacitetom od 50 osoba. Zasada su to još samo planovi. Postoji želja da se povežu obale Drave u korist žitelja jedne i druge države. Kako naglašava načelnik Legrada Mladen Vernić, uza suglasnost svoje kolegice, tiluške načelnice Kunos podnijet će se zajednički natječaj za ostvarivanje planova i inicijativa starih 15 godina. Sada se godišnje samo dva puta otvara državna granica, i to na blagdane Svete Ane i Miholje, a troškovi i toga simboličnog otvaranja granice su visoki. Krajnje rješenje bi bilo, po hrvatskom Ministarstvu prometa i veza, da se izgradi luka za brod. Prema procjeni, troškovi projekta i kupnja broda stajala bi oko 107 milijuna forinti.

OSIJEK – Taj će grad biti domaćinom III. Međunarodnog okruglog stola Urbani Šokci – pod nazivom Ugledni Šokci i Bunjevci. Okrugli stol se priređuje u organizaciji udruge Šokačka grana iz Osijeka, 16. svibnja. Podrobnije informacije na e-mailu: verl@ffos.hr ili na broju telefona 000-385-98-834-769 gospođa Vera Erl.

Rič redateljice, igrokazača i gledatelja o aktualnoj petrovskoj komediji

Andraša Handlera ovo ljeto moremo viditi u ulogi pariškoga personala

Redateljica Ana Škrapić-Timar

Pokidob Židanci na ovu teatarsku sezonu nisu se pripravili, petrovsko Igrokazačko društvo zopet je ostalo nasamo na amaterskoj kazališnoj sceni u cijelom orsagu, koje još igra na materinskom jeziku. Iako jedno ljeto imamo 10-12 predstava, prvenstveno u naši gradišćanski seli u Ugarskoj, i naravno, u peštansko-petrovskom XII. okrugu, jur već od petnaest ljet marljivo se spravljaaju dobrovoljni pripadnici sridnje i zrelije generacije dotičnoga sela u zimskom periodu, za veselje i dobrobit gradišćanske publike. Nam je najveće priznanje kad u čini s nami skupa živu gledatelji, nisu rijetki glasni komentari tijekom igre, smihi i različite druge reagacije. **Ivan Kolosar** na Undi nam je rekao da on sa svojom ženom svako ljeto pogleda petrovisku predstavu i kako mu se je vidila i ova komedija: – *Jako je dobar bio ov igrokaz, je ki nima nijedne žene, a je i takovih ki imaju još i tri, a na kraju sami ostanedu. Meni se jako vidi kako Petrovišćani igraju, srce moje veseli kad čujem za nje i ne nek meni, nek pri nas čudamim ki su htili svenek dojt, a sad su već na pokoju. Nije mi žao da sam došao, i pravoda vas čekamo i drugda, nek dojdite!*

1. marcijuša, subotu su Petrovišćani darovali lip večer Četarcem, a nedilju otpodne su stanovništvo Narde razveselili svojom komedijom, no redateljici **Ani Škrapić-Timar** je najteže bilo tijekom premijere u Hrvatskom Židanu: – *Zadovoljna sam našimi igrokazači i publikom, jako mi se je vidila kako je publika reagirala od prve minute u Hrvatskom Židanu, a i u Nardi.*

*Istovrimeno sam se i presenetila za kulisami, kako su naši igrokazači dobro igrali, kad još i na generalnoj probi nisu se tako odlično pokazali, što i koliko zapravo znaju. To se mora znati pri ovom igrokazu da nije tekst najteži, nek dosta čuda se giblje u njemu, ide se nutra i van, i na to se jako mora paziti da svaku sekundu točno sprohadjamo, gdo kad ide, projde van s pozornice i kad se pojavi na bini. Znam da nuagi velu da je ovo sad najbolji kusić, ali ja mislim, vik je aktualna komedija najbolja. Lani su na Panzion Schöller rekli da to je bila fantastična igra i odlični spektakl, ovo ljeto mislim da ovo će se jako viditi gledateljem, kamo god nek zajdemo. Najteže je ipak igrati na domaćoj pozornici, tod su nam najveći kritičari i ja ne marim da se je ovo ovako ispalo da ćemo u Petrovom Selu nek po postu igrati. Mislim da mi moramo za dužnost držati da ovo ostane ovako, kad zaistinu smo mi jedina grupa ka neprekidno djela na amaterskom polju u gradišćanskom teatru (uz Židance), a kad mi jednoč krajnapravimo, onda zaistinu će nestati gradišćanska kazališna djelatnost na hrvatskom jeziku u cijeloj Ugarskoj. **Andraš Handler** je jedan od najzrelijih kotrigov međ petroviskimi kazalištarci, njegova glavna igra je jur ljeta dugo garancija za smih i šalne minute. O novom spektaklu iz pera Marca Camolettia, i o svojoj ulogi je ovako govorio: – *I ovo ljeto jako uživam u ovom igrokazu iako je ovo nešto moderno, a mi smo dovidob učni bili na starije igrokaze. U ovoj komediji Presidanje u Parizu zopet imamo igrače ki nosu na ramena cijelu igru,**

Hižni par Botacci iz Sicilije (Sliva Ana Geošić-Neubauer ter Petar Temmel) s Leom Ormarićem (Imre Kapitar)

to je Berni, Zoltan Kurcz i tri stjuardeske, Talijanka, Ugrica i Nimica. Kad se međusobno pominamo, većkrat velim da „ovo mi je zadnje”, ja sad jur imam 63 ljet, i mislim da bi jur bilo vrime kad bi mladi prikzeli ovo djelo. No, znam najpr da bi mi srce bolilo kad bi vidio na pozornici one igrokazače s kimi sam i ja igrao, a mene jur neće biti med njimi. Ufam se da med našom mladinom ostat će volja da dalje nosi ovu tradiciju, iako u zadnji ljeti sve nas manje pozivaju na nastupe, nije pinez, a Hrvati u austrijskom Gradišću izgleda nisu najgerasti na nas, ne poznaju i ne pozivaju nas!

Sljedeći nastup igrokazačev je u domaćem Petrovom Selu 30. marcijuša, nedilju, početo od 19 uri u mjesnom kulturnom domu, a Peštanci će moći pogledati Presidanje u Parizu 12. aprila, subotu, u XII. okrugu.

-Tiho-

Trenutak za pjesmu

Dobriša Cesarić

Balada o Lazaru

Onomu koji se digne iz groba
Dugo je hljeb u ustima gorak.
On tiho hoda između ljudi,
I nesiguran sad mu je korak.

Nerado njega sretaju ljudi.
A koji ga – ruke mu stiščući – bodre
Potajno traže na njegovom licu
Pečate smrti sablasno modre.

Skidoše s njega mrtvačko platno.
Al ne i s lica blijedoga sjenu.
Bezdanu tugu on u sebi nosi
I svoju smrt nedovršenu.

Pečuško kazalište gostovalo u Serdahelu

Na poziv serdahelske Hrvatske manjinske samouprave, 3. ožujka u tome pomurskom selu gostovalo je Hrvatsko kazalište iz Pečuha s lutkarskim kazalištem, s predstavom „Zlatna ribica“ u režiji Petra Šurkalovića. Nju su pratila djeca nižih razreda iz Sumartona, Mlinaraca i Serdahela.

Predsjednik Hrvatske manjinske samouprave Stjepan Turul obradovao se kada je kazalište ponudilo predstavu, naime, vrlo rijetko mogu djeca uživati u hrvatskoj kazališnoj predstavi, a još rjeđe u lutkarskom kazalištu. Kazalište ima vrlo veliku ulogu u očuvanju manjinskog jezika, nudi doživljaj na tome jeziku, pa na taj način može i poticati učenje. Bude li još predstave za djecu i odgovarajućih termina, manjinska će samouprava ponovno pozvati spomenuto kazalište.

Razmišljalo se i o tome da djeca posjete kazalište u Pečuhu, no to iziskuje veću organizaciju pa i troškove, stoga je vrlo dobro da hrvatsko kazalište prihvaća i takva gostovanja.

Puškinova bajka „Zlatna ribica“ poznata je

gotovo svakoj djeci, zbog toga nepoznate riječi nisu činile teškoće. Prekrasni postav, lijepe lutke, vrlo dobri zvučni efekti dali su dobru podlogu bajci.

Vječiti problem ljudskih slabosti: oholosti i pohlepnosti upravo su bile aktualne u korizmenom razdoblju, no djeca nisu razmišljala o tome, nego su se divila prekrasnoj zlatnoj ribici, žalili starog ribara i ljutila se na ženu kojoj nikad ništa nije bilo dosta.

Nisu primijetila ni to da je glumcima teško baratati lutkama, a usput i glumiti, kao što nakon predstave reče organizator kazališta Ivo Grišnik.

On je odao i podjelu likova, igrali su: Tatjana Bertok-Zupković (žena), Erika Žarac (ribica), Slaven Vidaković (narator) i Ivo

Grišnik (ribar). Režiser je iz Mostara, a lutke su izrađene u Ljubljani.

Za jednu predstavu kazalište traži 50 tisuća forinti, što je zapravo simboličan iznos ako se gledaju svi troškovi. Kazalište svakog mjeseca objavljuje svoj repertoar u Hrvatskome glasniku, no informacije se mogu naći i na web-stranici kazališta. Predstave za djecu uvijek su organizirane u ranim poslijepodnevima satima.

Što su rekla djeca nakon predstave? Bilo je lijepo. Samo sam razumjela riječ «ribica». Kako se miču lutke? Baš je bio lijep dvorac. Jadan ribar imao je tako lošu ženu. Kako je lijepo ribica sjajila. Zašto je predstava bila tako kratka?

Beta

Iz hrvatskog tiska

Tko su Šokci, a što Šokadija

O tome tko su Šokci, a što Šokadija, kada su se pojavili, gdje Šokci danas žive, o njihovu životu i običajima, glazbi, o poznatim Šokcima... bilo je riječi na predstavljanju petoknjižja „Šokadija i Šokci“. Izdavački je to pothvat vinkovačke Privlačice i Brodske riječi. Na gotovo dvije tisuće stranica brojni su autori pokušali dati potpuniju sliku o temi kojoj se dosad, prema riječima književnika i jednog od suautora Vladimira Rema, uglavnom prilazilo površno, i to s etnografskog, a ne povijesno-znanstvenoga stajališta. „Pojavili su se u Bosni za vrijeme Turskog vakt. To su Hrvati katolici koji su ime dobili u turskom dokumentu iz 17. stoljeća, a prebjeci iz Bosne su ga prenijeli u Slavoniju. S vremenom se prirodno asimilirao sa starosjediocima, u načinu života, običajima, nošnjama, pjesmama te zajedničkim ikavskim govorom i vjerskim pripadanjem“, kaže Rem. Šokci su prelazili i preko Dunava pa ih ima ih u Rumunjskoj i Mađarskoj, no u Slavoniji su našli svoje glavno stanište, čulo se na promociji. Naziv Šokadija – koji su na razinu javne komunikacije podigli pisci potkraj 19. i početkom 20. st. – označava istodobno područje na kojem Šokci žive te zbirnu imenicu za skupinu Šokaca ili Šokce uopće. O njihovoj tradicijskoj, folklornoj glazbi te skromnoj umjetničkoj tradiciji, govorio je jedan od suautora petoknjižja, etnomuzikolog Mihael Ferić. „Narod koji je živio poljodjelskim i ratnim životom, kasnio je s glazbom i kulturom. Ipak, u 18. st., dolaskom franjevac, glazbe je bilo u sakralnim prostorima, a njome su se bavili i vojni orkestri“, kaže

Ferić. Prvi muzikolog i sakupljač glazbe, skladatelj koji je ovdje rođen i živio početkom 20. st. bio je Franjo Kuhač. Županjac Srećko Albini (autor operete „Barun Trenk“), Dora Pejačević, Josip Runjanin (autor hrvatske himne), Kamilo Kolb, Branko Mihaljević... samo su neka imena značajnih skladatelja, dodao je Ferić. Veliku su ulogu imala i pjevačka društva te puhački orkestri. Pajo Kolaric je 1847. utemeljio prvi tamburaški orkestar, a tamburaška je glazba do danas glazbeni idiom Šokadije. O životu i svadbenim, božićnim, pogrebnim običajima, o dječjim igrama, starim zanatima, simboličkim motiva, nošnjama, šokačkim pjesmama, svoj

prilog drugoj knjizi petoknjižja „Život i običaji“ dao je poznati brodski etnolog Zvonimir Toldi. Knjiga donosi izbor tekstova slavonskih etnografa i etnologa – pretisci od 1900. do 1924. Josipa Lovretića, iz čuvene monografije Bartola Jurića, Luke Lukića te prilozi suvremenih autora, a nisu zaboravljeni ni Šokci bosanske Posavine, Srijeme, Bačke, Mađarske, Rumunjske... Kako bismo znali tko smo, što smo, da bismo sačuvali naslijeđeno „Privlačica“ je veliki broj od 700 objavljenih knjiga posvetila zavičajnom programu i Slavoncima. U ovom petoknjižju nisu obrađeni zaboravljeni zanati, gastronomija, narodne nošnje i brojna druga područja značajna za Šokce i Šokadiju, zbog čega je nakladnik Martin Grgurovac najavio i drugo kolo od pet knjiga.

Marija Radošević

Bogatsvo...

Glavna ulica Umoka nekoč

Petnaest filmova natječe se na V. Narodnosnom filmskom festivalu

Narodnosni filmski festival pokrenut na poticaj MTV (Mađarske televizije) održava se potkraj ožujka u kinu „Uránia“. Ocjennivački sud predvođen Kornéлом Mundruczóm ovih je dana objavio listu ostvarenja za finale. Narodnosni filmski festival danas je već prerastao u kulturni događaj koji visoko cijeni i struka i publika. Petnaest ostvarenja za finale tročlani žiri izabrao je od približno sto i pedeset filmova. Među najboljima su bili i filmovi – Tesla, „Svédтеленül“ (Bez Švedana i obrane), „C“ kao Ciganin – koji su već na raznim domaćim i stranim festivalima postigli uspjeh. Manifestacija će se ponovno nastaviti nakon tri godine stanke, 28. ožujka u kinu „Uránia“. Svojim natječajnim radovima s narodnosnom tematikom, ostvarenima nakon 1. siječnja 2006, za ovu smotru bez posebnih ograničenja mogle su se kandidirati stvaralačke radionice, privatne osobe i televizije. Ulogu domaćina po tradiciji svake godine preuzima druga etnička skupina. Ove će godine domaćini biti Bugari. Sukladno tome, pozivnicu filmskog festivala osmislio je grafičar bugarske nacionalnosti, a u jednoj prostoriji, usporedno s natječajnim filmovima, projicirat će se isključivo bugarski filmovi. Na domjenku nakon smotre gledatelji će se moći upoznati s bugarskim kuharskim ugodama.

Organizator narodnosne filmske smotre jest Uredništvo manjinskih programa Mađarske televizije. „Zamalo sedmosatna projekcija odlikuje se nedostižnim ugođajem. Ne vrijedi navratiti samo poradi filmova, razgovori su jednako tako nadahnjujući – rekla je Judit Klein, voditeljica uredništva. – Neki od prijašnjih pobjednika u kategoriji dokumentarnog filma, kao što su Krvava svadba ili Srebrno doba, postali su nakon festivala poznati i na međunarodnoj sceni“ – dodaje ona.

Odlučitelji nagrađuju tri filma. Ernő Kállai, ombudsman manjinskih prava, ove će godine dodijeliti i posebnu nagradu.

Uz narodnosnu filmsku smotru Mađarska televizija s naslovom Imaš li jednu dobru ideju? prvi put je raspisala natječaj za mlade u pisanju nacрта. Filmske teme od poznavatelja manjinskog bitka, pripadnika manjina raspisatelji natječaja očekuju do 16. ožujka na adresu:

info@nemzetisegifilmszemle.com. Najbolje zamisli ostvarit će se u suradnji s ekipom Mađarske televizije. O potankostima natječaja zainteresirani mogu čitati na web-stranici: www.nemzetisegifilmszemle.com.

Na proljeće bit će živo u keresturskom domu kulture

Će proslaviti 30. obljetnicu svoga postojanja, naime, zgrada je izgrađena 1979. g. U njoj djeluje seoska knjižnica, pokraj nje se nalazi klupska prostorija gdje se mogu prirediti manje priredbe, i teledom. Kazališna je dvorana velika i prikladna za veće priredbe, u predvorju također ima dovoljno prostora, često u njoj djeca igraju stolni tenis. Do prošle godine dom kulture djelovao je kao posebna ustanova, no sada je u sklopu Osnovnog obrazovnog središta.

Voditeljica doma kulture članica je zbora

Tečaj tkanja

Voditeljica doma kulture, knjižnice i teledoma je Eržebet Špirk koja se brine da u domu kulture bude života tijekom cijele godine. U suradnji s drugim ustanovama, školom, dječjim vrtićem, mjesnim udrugama, ženskim pjevačkim zborom često se organiziraju priredbe i tečajevi.

U zimskom razdoblju priredjen je prikaz starih običaja i organiziran tečaj za tkanje.

Mjesna samouprava potpomaže organizirane priredbe s manjom materijalnom potporom, ali gđa Špirk pokušava na razne načine popuniti dom kulture s programima, natječe se kod raznih fondacija, a ima i takvih programa što ona organizira, a sudionici sami podmiruju troškove.

Tako je bio organiziran i tečaj tkanja. Na nj se prijavilo deset žena kako bi naučile osnove tkanja. Podučavala ih je Klara Kos. Tkalački su stanovi posuđeni iz Fičehaza, a neki su imali svoj. Bilo je takvih koji su učili zato da svoju mirovinu nadoknađuju izradom rukotvorina, neki pak tek radi sebe.

Teta Marija Plander govorila je i o tome kako je njezin otac još tkao na velikome tkalačkom stanu, pa prisjećajući se, i ona je željela to naučiti. Za učenjem tkanja ima i

nadalje interesa, stoga će se ponoviti, krenuo je od 10. ožujka, neki će nastaviti, a ima i novih prijavljenih.

Voditeljica doma kulture raduje se takvom interesiranju, naime, prema njezinim riječima, vrlo je teško aktivizirati mještane. Upravo zbog toga od proljeća dom kulture želi nuditi raznovrsne tečajeve i programe. Kako reče, danas ljudi imaju različite interese i zbog toga smatra da treba nuditi razne mogućnosti. Zbog toga će osim tkanja organizirati i tečaj za izradu čipaka, to će prikazivati gđa Horvat.

Voditeljica doma kulture mislila je i na ljubitelje glazbe. Od 5. ožujka pokrenut je tečaj za one koji žele naučiti svirati tamburicu. Družinu budućih tamburaša vodi Žolt Trojko, poznati učitelj glazbene umjetnosti, voditelj tamburaškog orkestra u Sumartonu.

Dom kulture nudi mogućnost i za učenje hrvatskoga jezika, tečaj od 30 sati također će krenuti u ožujku.

Bilo je i nekoliko priredaba: 8. ožujka je je proslavljen Dan žena, 19. ožujka priređuje se tradicionalno bojanje jaja, 28. ožujka natječanje vinara, a 30. ožujka Dan umirovljenika.

Beta

PEČUH – Pod motom „Pruži ruku“ Mađarska katolička karizmatična obnova 29. veljače priredila je svoj XII. zemaljski susret. Sve zainteresirane organizatori su čekali u gradskoj športskoj dvorani gdje je predavanje održao otac László Varga iz Kapošvara i Josip Lončar iz Hrvatske. Opširnije informacije na web-stranici www.karizmatikus.hu.

Peta obljetnica „Igre prijateljstva” u Gospiću

Domaćin međunarodnoga športskoga naticanja ljetos bude Šopron

Sjednica organizacijskoga štaba iz Slovenije, Hrvatske, Ugarske ter Bosne i Hercegovine

Diozimateljstvo Šopronsko-fertődske mikroregije na međunarodnom športskom naticanju, koje povezuje četire regije, kantone iz četirih zemalja, nadovezuje se na prijateljski kontakt Osnovne škole Mihovila Nakovića u Koljnofu ter Vukovinske škole u Hrvatskoj. Točnije, Krešimir Matašin, direktor spomenute škole, je bio ta ki je pred dvimi ljeti inicirao da i koljnofski športaši dobiju poziv na „Igre prijateljstva“ u Gospiću. Lani je jur iz grada Šoprona otpeljana moćna ekipa dićjih športafev u Bihać, pod peljanjem koljnofskoga načelnika Franja Grubića ki je mjesto dobio i u organizacijskoj skupščini. Njegovim posredovanjem je bila otputovala ugarska delegacija na sjednicu ter na petoljetošnju svetačnost „Igre prijateljstva“ 29. februara, petak, u Gospiću. Parlamentarni zastupnik i ujedno dožupan Jursko-mošonsko-šopronske županije, drugaćije Koljnofac Mate Firtl, donaćelnik grada Šoprona Géza Abdai ter predsjednik Odjela za šport u gradskoj skupščini József Rákóczi su ovput imali i posebnu dužnost, pokidob domaćin ove trodnevne igre u augustušu bude uprav grad Šopron. U Gospiću, u varoš koji je tijekom Domovinskoga boja jako čuda trpio od bitkov, i ujedno u sjedišće Ličko-senjske županije, točno smo dospili napodne. Stari poznaniki, prijatelji iz Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine sa smihom na licu, toplim rukovanjem, objamljenjem su pozdravili goste iz Ugarske. Poslije svečanoga prijema je došlo do konkretnoga djela, slijedila je rasprava o terminu, očekivanji, ponuda, u svezi sa šopronskim naticanjem koje bude priredjeno od 29. do 31. augustuša, a Gradišće tom prilikom očekuje kih 400 gostov. Naticanja za dicu od 12 do 16 ljet

starosti u šest športski grana (stolni tenis, rukomet, košarka, šah, tenis ter nogomet na malom igrališću) na šest mjesti će se odvijati. S konkretnimi zadaćami će još zasjedati hrvatsko-bosansko-slovensko-ugarski organizacijski štab naredni mjesec u Šopronu. Stjepan Čačić, glavni tajnik Hrvatskoga olimpijskoga odbora ter Saveza športov u dotičnoj županiji i uz to idejni otac ovoga naticanja, o početki je rekao da njevi športaši nigdar nisu imali šanse da zajdu u državnu reprezentaciju s izlaskom na međunarodnu scenu, i zato su došli na ideju da oni sami nariktaju ovu međunarodnu manifestaciju. Pri ovom susretu se dica odmiravaju s njimi ravnim, i u njem upoznaju nove ljude, nove načine žitka, nabavu nove prijatelje ki su i po narodnosti i po vjeri ter kulturi, a i po životnomu standardu različni.

Na pitanje koji su zahtjevi i očekivanja prema domaćinom je odgovorio: – *Nigdor nima pravo da postavlja uvjete organizatorom. Ako je potribno, spavat ćemo pod šatorom. Mi očekujemo da upoznajemo nove ljudi, one Hrvate ki su se odselili prlje 500 ljet iz naše zemlje i još vik čuvaju jezik i kulturu, to me i osobno fascinira. Mi, ki živimo ovde, to dovoljno i ne znamo cijiniti niti razumiti. Probat ćemo, naravno, i vaše vino, a ako će se naša mladina međusobno upoznati, krenu mailovi, pisma, esemesi, to će biti naši uspjesi. To je najvažnije da ljudi razvijaju prijateljstvo i to je cilj i ovoga športskoga spravišća.*

Za službenim sastankom u mjesnoj konobi su pokazali domaćini kako paše uz brancine i bevande harmonika, gitara i dalmatinska pisma. Otpodne su svi pozvaniki posjetili rodnu kuću Nikole Tesle (1856) u Smiljanu

Delegacija iz Ugarske pred spomenikom i rodnom kućom Nikole Tesle.

Sliva: načelnik Koljnofa, Franjo Grubić, donaćelnik grada Šoprona Géza Abdai, parlamentarni zastupnik Mate Firtl i József Rákóczi, zadužen za šport u gradskoj skupščini Šoprona

Šopronski neobićni bubnjari su razveselili publiku

kod Gospića. Nikola Tesla je bio istraživač elektrotehnike i radiotehnike, bio je zaposlen i u Budimpešti, potom je prošao u Ameriku i u New Yorku je umro 1943. ljeta.

Njegov spomen i veliko djelo od svitskoga priznanja vridno čuvaju na ovom mjestu. Svećano spravišće je nastavljeno u velikoj dvorani kina „Korzo“ u 17 uri, kade je uz ostalo na filmu predstavljen grad Šopron, u medjuvrimenu jur šesto mjesto „Igre prijateljstva“ ter i športska zvijezda Ugarske, ambasador igrov Szilveszter Csollány, olimpijski prvak ki ovput nije mogao biti nazoći zavolj obiteljskih uzrokov. Franjo Grubić, načelnik Koljnofa i koordinator na ugarskoj strani, u svojem govoru istaknuo je da Šopronu će biti zvanaredna čast nariktati ove igre u augustušu, i bit će to manifestacija međusobnoga prijateljstva za ku će svenek vridno biti djelati.

Zaufanje ostaje da se neće nigdor razočarati u gostoljubivosti i čari povijesnoga grada, u srcu zapadne Ugarske i da Hrvati koji onde živu zopet će postati most med narodi. U obićanju da će gosti imati što iskati ter i najti u Ugarskoj prilikom Igre prijateljstva, nastupali su ovput i bubnjari iz Šoprona, ki su za tren smih i štimung dokrali na lice gledateljjev ter u veliku dvoranu.

-Timea Horvat-

Informacijski dan na osječkom sveučilištu

U smislu unapređivanja dobre suradnje, Pečuško-baranjski TIT (Udruga za popularizaciju znanja) održao je informacijski dan za stručne voditelje i studente Umjetničke akademije Sveučilišta „Strossmayer“ u Osijeku. Pečuško-baranjski TIT njeguje suradnju s osječkim fakultetom ponajvećma na polju podučavanja jezika i jezičnih ispita. I sada se odvijaju tečajevi na Rektoratu fakulteta, odnosno u organizaciji raznih udruga doktorskih škola sa sudjelovanjem njihovih predstavnika. Radi razvijanja dobre suradnje spomenuti TIT održao je informacijski dan za stručne voditelje i studente narečenoga sveučilišta. Glavni cilj posjeta bio je da pronađu takve priključne točke preko kojih njihova ustanova može biti sudionikom programa Glavni grad europske kulture Pečuh. Božica Matašić, zamjenica dekana osječčkog fakulteta, kazala je da je u gradu nedavno osnovana Umjetnička akademija i budući da je Pečuh i zemljopisno blizu, mislili su da bi bilo vrijedno uspostaviti vezu. Zamjenica dekana ujedno je i voditeljica međunarodnog odjela Akademije, zbog toga smatra izrazito važnim suradnju u širokome krugu s budućim Glavnim gradom europske kulture. Gosti su se upoznali s djelatnošću TIT-a, sudjelovali na stručnom razgovoru u Informacijskom uredu 2010. Na forumu su bili nazočni i djelatnici Menadžmentskog središta „Pécs 2010“ i predstavnici ureda rektorata, odnosno dekan i ravnatelj Umjetničkog fakulteta pečuškoga sveučilišta.

Novi ravnatelj OPS-a na Dolnjaku u Baji

Na sjednici Gradskog vijeća u Baji, koja je održana krajem prošloga mjeseca za ravnatelja Opće-prosvjetnog središta na Dolnjaku od 1. srpnja 2008. za novog ravnatelja izabran je János Erős, član nastavničkog zbora, učitelj informatike. On uz ostalo reče, kako je i u svom natječaju naglasio tri područja kojima će posvetiti istaknuto mjesto u svom radu, a to su podučavanje narodnosnih jezika, informatike i šport. Podsjetimo da je OPS na Dolnjaku jedna od dvije gradske škole (pored vančaške) u kojima se predaje hrvatski jezik kao predmet. Sadašnja ravnateljica Angela Šokac Marković, koja je dužnost ravnateljica obavlja u drugom petogodišnjem mandatu, dugogodišnja ravnateljica i učiteljice osnovne škole na Dolnjaku odlazi u mirovinu.

S.B.

Misno slavlje i koncert KUD-a „Pušća“ u Budimpešti

Kako je to i prema radnome planu Hrvatske samouprave Budimpešte za 2008. godinu – pored niz drugih znatnih programa – predviđeno, a uz koje se izričito povezuju crkvena odnosno, misna događanja u glavnome gradu – Bogu hvala – od ove godine, svake prve i treće nedjelje, u crkvi Sv. Mihovila, održavaju se mise na hrvatskom jeziku.

Ovoga puta je pred Uskrs, 4. korizmene nedjelje, 2. ožujka, uza služenje našega franjevačkog redovnika iz Ostrogona, Vjenceslava P. Tota, održano misno slavlje, a koje je uveličalo misno i koncertno izvođenje gostiju iz Republike Hrvatske, KUD-a Pušća. Naime, 42 člana Crkvenog zbora Sv. Jurja naselja Pušće, uz glasovirsku pratnju gđe Ane Mihok, pjevalo je stare hrvatske korizmene napjeve s baranjskog i kajkavskog područja kao što su: Gorko cvili Marija, Majka Božja je zaspala, Stala Majka, Pozdravit dođosmo Svetog križa, Počinje se muka strašna, Prosti, moj Bože i Oslobođ' me, Bože.

Koncem korizmene misne službe riječi zahvalnosti sudionicima, gostima iz Pušće, uz predaju kite cvijeća, izrekla je predsjednica Hrvatske samouprave Budimpešte Anica Petreš-Németh. Zatim je za goste priređen skroman domjenak.

O gostima iz Pušće odnosno istoimene općine, nedaleko od gradića Zaprešića, 25 km udaljenog od Zagreba, govorila nam je dopredsjednica KUD-a Adrijana Valentić, pa smo saznali da je gostovanje u Budimpešti ostvareno na temelju dobre i plodonosne suradnje između Hrvatske samouprave glavnoga grada te Gradskog ureda za kulturu grada Zagreba, zahvaljujući napose pročelniku Branku Mariću i savjetnici Željki Kokizi koji već godinama organiziraju slične koncerte, i na veselje Hrvata iz Hrvatske i Hrvata u Mađarskoj.

KUD «Pušća», koji je osnovan prije osam godina, posebno karakterizira mladost nje-

gova sastava. Ideja osnivača bila je da u mladoj hrvatskoj populaciji razvije osjećaj očuvanja tradicijskih vrijednosti i starih običaja svog zavičaja i hrvatskog naroda. Trenutačno u okvirima KUD-a djeluje tamburaški sastav od 14 članova (polovica je mlada od 14 godina) dječja folklorna skupina (s 43 člana podmlatka) od 4 do 12 godina, te srednja skupina od 15 članova, od 12 do 15 godišnje dobi, nadalje, folklorno društvo od 40 članova mladežnog naraštaja, od 16 do 25 godina.

Društvo je vjerno poštivanju i očuvanju narodnih pjesama, plesova i običaja, iz gotovo svih krajeva Hrvatske: Prigorja, Međimurja, Moslavine, Like, Dalmacije, Posavine, Podravine, Bilogore, Slavonije i bačkih Hrvata – Bunjevaca.

Pored mnogobrojnih nastupa na smotrama te festivalima, društvo je nagrađeno brojnim gostovanjima u inozemstvu (Poljska, Vojvodina, Mađarska, Litva, Slovačka). KUD Pušća je i u tzv. Državnoj registraciji udruga Republike Hrvatske, a ove godine će postati članom Svjetske asocijacije kulturno-umjetničkih udruga – CIOFF – Hrvatska.

Društvo je na temelju prijateljskih veza s topličkim gradom Harkanjem već gostovalo u Mađarskoj, ali u Budimpešti smo prvi put. Proširujući daljnje dobre odnose s Hrvatima na mađarskim prostorima, u svibnju smo – u povodu manifestacije «Etno Pušća – Međunarodnog festivala folkloru 2008 – u dogovoru s Matijom Mandić-Góhér, pozvali kulturno-umjetničku skupinu iz bačvanskog Dušnoka. Nadamo se da ćemo istodobno moći udomiti i ugostiti naše učenike i djelatnike budimpeštanskog HOŠIG-a, čijeg Đačkog doma smo gosti. I na koncu, slobodno mogu reći da smo iznimno – kao i uvijek – zadovoljni gostoprimstvom jer volimo dolaziti u posjete našim dragim Hrvatima u inozemstvu, među kojima smo tako primljeni da se uvijek brinemo kako ćemo mi to moći uzvratiti – rekla nam je na koncu razgovora Adrijana Valentić.

m. dekić

Školske novine *Diáxó* u Lukovišću

Uzastopce se javljaju na mađarskom jeziku novine Osnovne škole u podravskom Lukovišću pod naslovom *Diáxó* („Riječ đaka”), čiji je prvi broj tiskan lani u prosincu, te je glavni urednik, nastavnik Tomo Bunjevac smogao snage da povrh toga objavi i božićni broj, dakako, zaredom siječanjski pa već i 4. za veljaču.

U uređivanje tih novina mnogo truda se ulaže, a prodajom lista u Novom Selu, Potonji, Brlobašu i Lukovišću skuplja se novac za ljetovanje đaka, odnosno za sedmi razred koji se po uhodanoj praksi prihvaća obveze ispraćaja školaraca osmog razreda. Već u prvome broju u uvodniku iznosi se: „svrha nam je da skupimo razredni novac te da osiguramo sredstva za ljetovanje jednog cijelog školskog razreda. Troškove za ovakav nezamjenjiv doživljaj ne može svaki roditelj osigurati, a mi bismo voljeli da jedan cijeli razred nekoliko dana skupa ode na ljetovanje, primjerice na Balaton”, pišu školarci petog razreda koji rade na izlaženju lista sa svojim razrednikom Tomom Bunjevcom.

U novinama ćete naći zanimljive priloge o bivšim osnovcima koji se nalaze i snalaze raštrkano u svijetu i domovini. Donose se kraći priloz i o bivšim nastavnicima i učiteljima. Objavljeno je sjećanje na dugogodišnjeg učitelja Antuna Petenjija, rodom iz Baje, koji je u Lukovišću od 1957. do 1984. godine predavao hrvatski jezik i tjelesni te su mu učenici na raznim športskim natjecanjima postigli zapažene uspjehe. Poslije se seli u Barču, gdje radi do mirovine 1998. godine. Preminuo je u rujnu 2006. godine. Redovito se objavljuju i školski tabloi, kao što i: „završili su školu prije 45 godina”, kada je razrednik bio pokojni učitelj Joso Guban. Stana Mijatović, rodom iz Kozara, ovdje je kao učiteljica radila čak 38 godina, a poslije u Atadu u školi za izbjeglice, Hrvate i Bošnjake, te nas je zauvijek napustila 2004. g. Nastavnica matematike, ruskog jezika, fizike i glazbenog odgoja Ljubica Győrvári-Guljaš, rodom iz Martinaca, ovdje je provela također 38 godina te od prošle godine je u mirovini, a to joj je bilo jedino radno mjesto. Jednako tako jedino radno mjesto značila je ova škola i za Máriu Keresztes-Bödő čiji je sprovod bio ovih dana, 5. veljače. I ona nas je napustila. Objavljen je i portret Milana Popovića, dugogodišnjeg učitelja u mirovini.

Redoviti pobjednik u kazivanju prozih tekstova na mađarskom jeziku i na mjesnome kajkavskom narječju Máté Balogh, školarac 7. razreda, objavljuje svoju domaću radnju iz etike „Četiri radosti zemaljskog života”, a to su: voljeti koga, ljubav, zdravlje i novac, što je potrebno za miran i ujednačen život, ističe mladi mislilac, pred kojim stoji lijepa budućnost. Na natječaj Mađarske pošte šalje

Tomo Bunjevac

svoje pismo Neville Longbottomu, liku u Harry Potteru. Trinaestogodišnjak Máté piše mu uostalom o snošljivosti: „...Ne prihvaćamo mišljenje jedni drugih...” Kasnije navodi: „Primjerice, selo nije imalo svoj seoski Božić. Ove godine, hvala Bogu, bit će. Što je pozitivno...” Piše i o svojoj sudbini: „Ja nažalost živim u krnjoj obitelji. Otac mi je umro. Loše je to, ali što ćemo...” Izražava i svoju sućut i viđenje: „U Etiopiji hara glad. To je zona Sahel. Bogate industrijske zemlje trebale bi ih više pomagati!”

No, bivšim osnovcima obično se postavlja pitanje, osim životnih ciljeva u budućnosti, koje jezike govore, služe li se i hrvatskim? Nora Horvat radi u Šeljinu kod Udruge male regije, završila je Ekonomski fakultet u Pečuhu. Kako veli „ponovno je otkrila” hrvatski jezik prije četiri godine i položila jezični ispit srednjega stupnja, uz to govori i talijanski. Judita Kečkeš naučila je engleski i njemački, a hrvatski privremeno zapustila. Józsi Bogdán rado se sjeća nastupa ansambla „Drava” – od podravskih naselja do Kapuša – kada su lukoviške koreografije (hrvatski plesovi i pjesme) izazvale oduševljenje gledatelja.

Spomenute školske novine donose i napise o školskim aktivnostima, priredbama, dabome, i đačke viceve, šale, križaljke, a raspisuje se natječaj za sastavljanje „svoje priče”... Objavljeni su i tekstovi o mađarskim književnicima.

Urednik i razrednik Tomo Bunjevac obećao nam je da će u sljedećim brojevima biti tiskani i hrvatski priloz. Bez ikakve dvojbe, to bi bilo više no i poželjno!

Duro Franković

Izradila: Djiana Kovачi
iz Fičehaza

Uskrsna pjesma

Znadem jedno selce malo,
Stanovništvo čudno neko,
Al meni se baš dopalo,
Ponajviše Trčko Zeko.

Pod njegovim naredbama
Vuku vodu sve zečice,
Za bojanje jaja one
Pripremaju s' ko pčelice.

I proljeće najzad stiže,
Alaj će tu da se slavi!
Zečevi su u crtanju
Umjetnici, al baš pravi.

Neki zeko dugouhi
Bijelo jaje obojio
I na njega čitkim slovom
Riječi ove sastavio:

„Uz proljetni blagdan, djeco,
Iskreno vam čestitam,
Za darak pak dopustite
Da vam šarno jaje damo.”

Marko Dekić Bodoljaš

Sunčana polja

Uz pregršt mirisnog zelenila
Proljeće stiže lepršavih krila.

Neka vas, djeco, skupa dobra volja
Povede s pjesmom na sunčana polja.

Razvijte kolo što veće i veće,
Iz vašeg srca proljeće izlijeće.

Marko Dekić Bodoljaš

Duševna vježba za mladinu u Petrovom Selu

BREME – Tvrtka „Đuro Đaković“ Montaža počela je ovoga tjedna radove na povećanju kapaciteta peći za proizvodnju klinkera u sklopu projekta rekonstrukcije cementare Duna–Dráva Cement Kft. u Mađarskoj, vrijedne 7,2 milijuna eura, priopćeno je iz te slavonskobrodske tvrtke. Naručitelj posla je njemačka tvrtka Polysius AG, čija je podružnica u Mađarskoj potpisnik ugovora s Montažom. Riječ je o prvom poslu koji će Montaža odraditi u Mađarskoj, gdje je zbog njegova izvođenja osnovala vlastito poduzeće. Predviđeno razdoblje izvođenja radova je 13 mjeseci tijekom kojih će na gradilištu biti do 220 radnika. Ugovoreni radovi odnose se na montažu strojne opreme, čelične konstrukcije, vatrostalnog ozida i toplinske izolacije u cementari, uz obvezu izvođenja hladnih proba, sudjelovanja pri puštanju u pogon te dokazivanja ugovorenog kapaciteta proizvodnje klinkera. Po završetku montažnih radova kapacitet cementare bit će udvostručan. Cementara Duna–Dráva Cement Kft. u vlasništvu je svjetski poznatih tvrtki za proizvodnju cementa Heidelberg Cement AG i Schwenk KG. [Hina]

ORAHOVICA – Od 13. do 15. ožujka u Orahovici se održava 15. Međunarodni sajam vinogradarstva, vinarstva i voćarstva „Slavin“ 2008. U taj grad pristigli su i već su ocijenjeni mnogi uzorci vina. Franjo Kukuruzović, ravnatelj Sajma Slavin, već je više godina bio članom ocjenjivačkog suda na natjecanju Udruge hrvatskih vinogradara u Mađarskoj i dobar je poznavatelj vina Hrvata iz Mađarske. Cilj je Slavina okupiti na jednome mjestu vinogradare, voćare te proizvođače vina i rakija kao i trgovce opreme, kako bi što bolje predstavili svoje usluge. Program izlaganja Slavina širok je, a sadrži pristigle uzorke vina i rakija, strojeva i opreme za vinogradarstvo, lozni i sadni materijal, ekoproizvodnju, med i proizvode od meda, ljekovito bilje i cvijeće, sredstva za zaštitu u poljoprivredi, ambalažu, opremu za ugostiteljstvo, lov i lovni turizam, a Slavin obiluje odgojnim i zabavnim programom. Predstavljena je mehanizacija proizvodnih strojeva, organiziran je treći izbor za Vinsku kraljicu i Vinski bal, te brojna natjecanja u pravljenu slavonskih domaćih specijaliteta. Orahovičkom sajmu u natjecateljskoj konkurenciji sudjelovalo je i sedam članova, vinara Udruge hrvatskih vinogradara u Mađarskoj sa svojim uzorcima vina, a sajam je posjetio i predsjednik Udruge hrvatskih vinogradara u Mađarskoj Mišo Hepp.

Pod pokroviteljstvom petrovskog farnika Tamása Várhelyia i u organizaciji Evangelizacijske škole „Sv. Andraš“ prvoga marcijuškoga vikenda je održana dvodnevna duševna vježba za mladinu. Unutar takozvanoga kurza Filipa, pohodnici su se spoznali „s moći otkupljenja u vlašćem žitku“. Subotu, 1. marcijuša, u veliku dvoranu petroviske fare doselilo je već od 15 diozimateljev ne samo iz Petrovoga Sela nek i iz Sambotela, Zalaegerszega da poslušaju predavanja, skupa molu i da iz jačak ter moljanj dostanu korizmenu hranu pred vazmenimi svetki. Uz to i u praksi su dokazali mladi sudionici koliko su zreli za oprošćenje, za prepoznavanje grihov ter pokajanje, za širenje ljubavi ter za osvajanje biblijskih nauk. Komu što je dao ov „vjerski tečaj“, o tom su govorili dva Petrovišćani.

Zorica Moricz-Timar u Sambotelu studira za učiteljicu vjeronauka, na prvoj godini: – *Pokidob pohađjam tu školu, zato sam mislila da će mi biti hasnovito diozimati i na ovoj duševnoj vježbi. Tijekom djelaonice imali smo različite zadaće, tako smo se najveć bavili Biblijom, kršćanstvom, grihom i činjenicom kako je Jezuš Kristuš raspet na križu. Meni se je najbolje vidilo jačenje s gitarom. Moj brat Petar, isto tako je bio nazoči na ovom seminaru, kad smo se prlje toga spominjali da ćemo ovo skupa napraviti i da je ovo prava priprava pred Vazmi. Mi smo odgojeni u dibokoj katoličanskoj vjeri, što je karakteristično za cijelo Petrovo Selo, i ovu vjeru ja kanim prikdati i svojoj dicit.*

Viktor Kohut ml. je student prava pred završnimi ispitima u Budimpešti: – *Kako sam rekao i pri predstavljanju na ovoj vježbi, ja sam zavolj toga ovde kad imam još dva ispita, i kot uvijek, i sad se ufam da će mi Bog malo već pomoći pri ovom djelu i u učnji. Ja sam išao u katoličku srednju školu s jednim tovarušom ki je isto tako ovde, mi smo se tamo naučili neke vjerske jačke, ke sad pjevamo u pratnji gitare, a to mi se jako vidi. Tako ćutim da ovakovo duševno napunjenje mi je jur jako falilo, kad u Budimpešti nisam imao takovo društvo s kom bi mogao pohoditi ovakove priredbe. Pred kratkim sam se vratio iz Amerike, i tod sam vidio slobodnoga svita, a od toga se je jako teško otpovidati po zapovidi vjere. U korizmi po petki ne jedem*

Zorica Moricz-Timar

meso i obećao sam Bogu da ću se bolje ponašati, pokušat ću biti bolji človik. Ovakove duševne vježbe zato potribujemo da nas malo bolje počvrstu u ovoj našoj vjeri.

-Tiho-

Viktor Kohut ml.

Diozimatelji su došli ne samo iz sela nek i iz Sambotela i Zalaegerszega

Bikić

Prelo bez granica skromnije, ali uz nastojanje da se održi tradicija

U Bikiću je nastavljena još jedna tradicija, a to je Prelo bez granica koje je u organizaciji Hrvatske manjinske samouprave, na poticaj predsjednika Antuna Mujića, pokrenuto još 2001. godine, kada su se prvi put okupili Hrvati iz tri države: Hrvatske (Osijek), Srbije (Subotica) i Mađarske (Bačka), a tom je događaju nazočio i tadašnji predsjednik Hrvatskoga sabora Zlatko Tomčić, te drugi uzvanici i gosti. Zvijezde večeri bili su estradni hrvatski pjevači Vera Svoboda i Ćiro Gašparac.

Sljedećih godina ovo okupljanje Hrvata iz tri države još je nekoliko puta obnovljeno da bi posljednjih godina izgubilo prvotno obilježje, hrvatski karakter, a postojala je mogućnost da ono prestane i nestane. Da se to ne dogodi, bikićka Hrvatska manjinska samouprava, na čelu s njezinom dopredsjednicom Barom Jagić, kao i svaki put dosada, uz potporu seoske samouprave, Prelo bez granica je nastavljeno u nešto skromnijem, ali ipak tradicionalnom obliku.

Velika mjesna športska dvorana polako, ali sigurno popunjena je gostima iz Bikića i okolnih, ali i udaljenih naselja. U ime organizatora okupljene je pozdravila prvo dopredsjednica HMS-a Bara Jagić, a Aneta Balažić iz Kačmara u pratnji tamburaša otpjevala je prvo bunjevačku «himnu» Kolo igra, a zatim još nekoliko poznatih bunjevač-

kih napjeva. Okupljene je pozdravio i načelnik sela András Mészáros koji od početka sudjeluje u organizaciji i podupire ovu priredbu.

Svojom nazočnosti slavje su uveličali predsjednik Skupštine Bačko-kiškunske županije Gábor Bányai, te vijećnici hrvatske i seoske samouprave.

U dobro raspoloženje okupljene je uveo KUD «Tanac» iz Pečuha, koji je u pratnji svog orkestra «Vizin» prikazao hrvatske (podravske, bunjevačke, šokačke iz Santova i bošnjačke) plesove. U programu je nastupilo i mađarsko pjevačko i citraško društvo iz vojvođanskog Pačira, ali unatoč tome ne možemo reći da je prelo bilo bez granica, jer nije bilo Hrvata ni iz susjedne Vojvodine ni Hrvatske. Međutim, na prelo su se putem hrvatskih samouprava i udruga u Bačkoj odazvale kulturne skupine iz više naselja, koje su sve pogošćene pravim bačvanskim govedim paprikašem. Sredstva za sve to pak osigurala je Akcijska grupa Otvorena Bačka u okviru europskog Leader programa i Nacionalnoga plana za razvoj.

Za dobro raspoloženje u nastavku večeri pobrinuo se «Čabar» iz Baje, a dvorana je prilično ispunjena, te je zabava potrajala do zore. Bikić je ponovno okupio većinom bačke Hrvate, te sačuvao jednu priredbu na putu tradicije.

S. Balatinac

Prelo u Čikeriji

Prelima u Čikeriji i Bikiću u subotu, 23. veljače, završene su ovogodišnje tradicionalne zabave u Bačkoj.

U suorganizaciji Hrvatske manjinske samouprave i mjesnog KUD-a «Rokoko», u Čikeriji je priređeno tradicionalno Veliko bunjevačko prelo koje je upriličeno u mjesnom domu kulture.

Nakon pozdravnih riječi, prelo je nakon 19 sati u ime organizatora otvorio predsjednik Hrvatske manjinske samouprave Miloš Pijuković. Kao što je običaj, velika godišnja zabava bunjevačkih Hrvata počela je prigodnim kulturnim programom KUD-a «Rokoko», s nastupom dječje i odrasle skupine, od mališana iz vrtića, preko učenika do odraslih. Velika dvorana doma kulture ispunjena je do posljednjeg mjesta, a domaći su plesači opet oduševili svojim nastupom, posebno spletom bunjevačkih dječjih igara i plesova, a bilo je i baranjskih plesova.

Svojom nazočnosti slavje su uveličali konzul gerant generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Vesna Njikoš Pečkaj, predsjednik Hrvatske državne samouprave Mišo Hepp, predsjednica bačvanskog ogranka Saveza Hrvata u Mađarskoj Angela Šokac-Marković i načelnica sela Erika Bugán Neszvecskó, te nekolicina načelnika i predsjednika hrvatskih samouprava iz okolnih naselja, ali i drugih bačvanskih krajeva.

Nakon večere uslijedila je plesna zabava, a za dobro raspoloženje, koje je potrajalo do zore, pobrinulo se «Orašje» iz Vršende odnosno Mohača, kojemu se priključio i Branko Filaković, rodom iz Pečuha koji već godinama živi s obitelji i radi u Čikeriji.

Natjecanje u stolnom tenisu

Sredinom veljače u Serdahelu ljubitelji stolnog tenisa odlučili su organizirati natjecanje radi populariziranja tog športa. Neki od njih i kod kuće su imali stol i posudili ga za natjecanje, a nekoliko stolova nabavljeno je iz školskih ustanova. Monika Kuzma i Ladislav Markan prihvatili se poslova organiziranja. Mogli su se prijaviti djeca i odrasli podjednako i krenuti u pojedinačnu borbu, te u borbu u paru. Prijavljenih je bilo iz Mlinaraca, Pustare, Petribe i Serdahela. U kategoriji za djecu nadmetalo se osam dječaka, od kojih je najbolji bio Krištof Pannai, drugo mjesto je osvojio Mark Kotnjek a treće mjesto Bence Tišler. U kategoriji za odrasle prijavilo se 26 osoba, a među njima najuspješniji je bio Stjepan Doboš, na drugom je mjestu završio Stjepan Mihović, a na trećem Jože Hohl. Natjecalo se i osam parova. U toj kategoriji prvo mjesto su osvojili otac i sin Hohl, drugo mjesto par Vidmar i Petrić, a treće mjesto otac i sin Mihović. Na kraju prijateljskog natjecanja podijeljene su simbolične nagrade, a izgubljena energija nadoknađena je večerom.

Natjecanje u stolnom tenisu
Foto: Ladislav Markan

BARAČKA – Prigodom nacionalnog praznika, 15. ožujka u bačvanskoj Barački (Nagybaracska) već 21. priređuje se tradicionalni Susret dječjih folklornih skupina. U programu već godinama nastupaju i hrvatske folklorne skupine KUD-a «Rokoko» iz Čikerije te KUD «Vada» sa Vade, a već treću godinu zaredom nastupit će i Dječja folklorna skupina osnovne škole iz Kačmara. Program koji će se prirediti u mjesnom Domu kulture počinje u 15 sati. Nakon programa slijedi plesačnica koju će svirati orkestar «Bácska Banda».

S.B.

Oglas za škole

Hrvatska državna samouprava (HDS) poziva sve dvojezične hrvatske škole i škole u kojima se hrvatski predaje kao predmet da prijave svoje učenike 5–12. razreda (prijava na temelju pravilnika o polaznicima) za sudjelovanje u **Hrvatski jezični državni tabor** u Kulturno-prosvjetnom centru i odmaralištu Hrvata u Mađarskoj na otoku Pagu u Vlačićima.

I. termin tabora: **22. lipnja–29. lipnja 2008.**
(nedjelja–nedjelja)

II. termin tabora: **29. lipnja–6. srpnja 2008.**
(nedjelja–nedjelja)

(I. tabor za 5–8. razrede, II. tabor za 7–12. razrede).

Cijena sudjelovanja u taboru (smještaj, prehrana, troškovi zanimanja):
15.000 Ft/osoba.

Rok prijave: 15. travnja 2008.

Nastavnici pratitelji dužni su voditi sekcije i zanimanja po razrađenom planu tabora.

Pratitelji će se birati po određenome broju djece (deset učenika po jedan pratitelj), ponajprije iz škola s većim brojem polaznika u tabore.

Prijaviti se možete pismeno na adresu: Hrvatska državna samouprava 1089 Budapest, Bíró L. u. 24.
E-mailom: hksamouprava@chello.hu

Pravilnik o polaznicima:

Prijavit se mogu samo škole gdje se predaje hrvatski jezik.

Učenik mora biti uključen u nastavu hrvatskoga jezika (predmetna nastava, kružok).

Učenik je sposoban komunicirati na hrvatskom jeziku.

Učenik treba napisati kratko pismo motivacija (najviše deset rečenica) zašto želi sudjelovati u taboru.

Ako sudjeluje učenik koji ne udovoljava kriterijima, njegova se škola isključuje iz mogućnosti sudjelovanja iduće godine.

Natječaj

za voditelja Hrvatskoga jezičnog državnog tabora u Vlačićima na otoku Pagu

Kandidat ima pravo prijaviti se na jedan ili oba termina.

Dužan je priložiti uza svoju prijavu nacrt sadržaja pojedinog tabora (s posebnim naglaskom na sadržaj njegovanja materinskog jezika) s predviđenim troškovnikom programa.

Voditelj tabora za posao će dobiti honorar od HDS-a, koji će biti određen naknadno na temelju kandidatove izražene potražnje.

Termini tabora:

- I. Hrvatski jezični državni tabor (22–29. lipnja 2008) za osnovnoškolce (5–8. razrede)
- II. Hrvatski jezični državni tabor (29–6. srpnja 2008) 7–12. razrede

Uvjeti stručne spreme kandidata:

- visokoškolska, fakultetska sprema
- vrlo dobro znanje hrvatskoga jezika
- praksa u organiziranju i vođenju tabora ili sličnih sadržaja.

Rok prijave: 28. ožujka 2008.

na adresu: Hrvatska državna samouprava (Országos Horvát Önkormányzat) 1089 Budapest, Bíró Lajos u. 24.
ili e-mailom: hksamouprava@chello.hu

